

Tarih: 4 Aralık 2015 - Sayı: 2

- Tarımda adaptasyon tartışmaları çevre adaleti perspektifinden nasıl değerlendirilebilir?
- Gıda Güvenliğine Toplumsal Cinsiyet ve İnsan Hakları Pencerelelerinden Bakmak
- Pollyanna Paris'ten bildiriyor: Enerji altyapısı değişiyor mu?

Tarımda adaptasyon tartışmaları çevre adaleti perspektifinden nasıl değerlendirilebilir?

Cem İskender Aydın, TEMA Vakfı İklim Projeleri Koordinatörü

COP21'de süregelen azaltım tartışmaları kadar olmasa da, yine de önemli bir tartışma konusu adaptasyon. Özellikle de iklim değişikliğine daha hassas bölgelerde tarımda adaptasyon nasıl sağlanır, çok sayıda yan etkinlikte alternatifleri ile birlikte uzun uzun tartışılmakta. Edindiğim en önemli izlenim, tarımda adaptasyon deyince herkesin aklına “daha fazla üretim” ya da “tarımsal üretimin aynı seviyede sürdürülmesi” geliyor. Buna bağlı olarak, gıda güvenliği meselesi de tarımsal üretim ile doğrudan ilişkili olarak sunulmakta. “Hem iklime zarar vermeyelim, hem de tarımsal üretimi koruyalım” önerisi çerçevesinde en çok konuşulduğuna tanık olduğum konular (FAO destekli) Climate Smart Agriculture (İklime Duyarlı Tarım) ve (Via Campesina destekli) Agro-ekoloji.

Üzerinde nadiren durulan bir nokta ise, aslında dünyada hali hazırda tüm insanları doyuracak kadar gıdanın üretiliyor olduğu ve bu nedenle asıl tartışılması gereken konunun (sağlıklı ve yeterli) gıdaya erişim hakkı olduğu. Yani aslında bir “üretilen gıdanın dağıtılması” problemi var ki bu da bu konuyu bir çevre adaleti meselesi haline getiriyor. Çünkü aslında konuşmakta olduğumuz konu, doğal kaynakların kullanımına ilişkin bir eşitsizlik. Ve daha da önemlisi, bu eşitsizliğin, başka bir eşitsizlik nedeniyle daha da derinleşmiş olması: İklim değişikliğine asıl neden olan ülkeler, aslında gıdaya erişim konusunda büyük sorunlar yaşamıyorlar. Sorunu bu probleme katkısı çok küçük olan az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler yaşamakta.

Paris'te daha çok “küresel kuzey” perspektifi ile yapılan tartışmalarda konu dönüp dolaşıp “hassas ülkelerde çiftçilerin topraklarında kalmalarını sağlayalım, göç etmesinler”e geliyor. İnsanların çoğu göç etmeyi bir adaptasyon başarısızlığı olarak görmekteler. Ama aslında göç etmek de bir çeşit adaptasyon ve insanlar değişen çevresel, ekonomik, ve toplumsal değişikliklere uyum sağlamak için tarihin başlangıcından beri bir yerlerden

bir yerlere göç ediyorlar.[1] Tartışmalarda gördüğüm kadarıyla, göç etmenin başarısızlık olarak görülmesinin en önemli nedeni bunun çok pahalı bir adaptasyon yöntemi olması ve bu maliyetin büyük bir kısmının göç edilen yerlerde yaşayan ve iklim değişikliğinin etkilerine daha az maruz kalacak insanlar tarafından ödeniyor olması. Yani aslında mesele “adaptasyon maliyetini kim ödeyecek” meselesi.

Göç istenmiyor. Gıdanın yeniden ve eşit dağıtımını sağlayacak bir mekanizma da hali hazırda sahip olduğumuz egemen ekonomik sistem içinde pek mümkün görünmemekte. Bu nedenle Via-Campesina küçük çiftçilerin kimyasal kullanmadan öncelikle kendi gıdalarını, hem de üretimde artış sağlayarak, kendilerinin üretmesini sağlayacak bir alternatif olan Agro-ekolojiyi desteklemekte. Bu aslında gıda güvenliğinden çok gıda egemenliğini sağlamaya yönelik geliştirilmiş bir alternatif. Bir çok gelişmekte olan ülkede de başarılı uygulama örnekleri yapılmış. Temel olarak çiftçilerin küresel gıda piyasasına ve şirketlere (isimlerini burada anmayacağım, onlar kendilerini biliyorlar) bağımlı olmadan bir şeyler yapmalarına olanak sağlamakta. Bu nedenle tarımda adaptasyon için sunulan alternatifler arasında biraz daha fazla çevre adaleti sağlayabilecek olan alternatif gibi görünmekte.

Bu konudaki tartışmalar konferans sonunda bir yere varacak mı, bekleyip göreceğiz.

[1] Bu konuda, Andrew Baldwin, Ethemcan Turhan ve Marco Armiero tarafından yazılmış güzel bir yazı: *Afloat and Alive (Boğulmadım, hayattayım!)* <http://newint.org/blog/quests/2015/12/01/afloat-and-alive/>

Gıda Güvenliğine Toplumsal Cinsiyet ve İnsan Hakları Pencerelelerinden Bakmak

Kutay Kutlu, Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Doktora Öğrencisi

Paris İklim Zirvesi, 3 Aralık günü BM Gıda Hakkı Özel Raportörü Hilal Elver, Gorakhpur Çevresel Eylem Grubu'ndan (Hindistan) Shiraz Wajih, ActionAid'den Teresa Anderson ve CARE USA'den Tonya Rawe'nin katılımıyla “1,5^o veya ötesinde gıda güvenliği: Hak temelli uyum, finans ve kayıp-zarar” başlıklı bir yan etkinliğe ev sahipliği yaptı.

Etkinlikte ilk olarak, “Toplumsal cinsiyete duyarlı uyum ve insan hakları yaklaşımı” başlıklı konuşmasıyla Özel Raportör Elver söz aldı. Elver, 1995'teki Pekin BM Dünya Kadın Konferansı'ndan bu yana gıda güvenliğine toplumsal cinsiyet açısından yaklaşıyor olmasına karşın, BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) müzakerelerine bu konunun oldukça geç yansımından yakındı. Kadınların iklim değişikliği politikalarında uzun

süre bir özne olarak kabul edilmediğini, onlara atıf yapıldığı ender hallerde de REDD+ örneğindeki gibi “kırılgan bir grup” olarak sınıflandırıldıklarını ifade etti. Bu durumun nihayet geçtiğimiz yıl Lima’da yapılan 20. Taraflar Toplantısı’nın ardından ortaya çıkan karar metnindeki “toplumsal cinsiyete duyarlılık” vurgularıyla değiştiğini söyledi. Elver, kadınların özellikle küçük ölçekli çiftçilik bağlamında gıda üretiminde çok önemli bir rol oynadığının altını çizdi. İlk olarak kadınların karar alım süreçlerine katılımının sağlanması gerektiğini belirtti. İkinci olarak da kadınların bilgi ve teknolojiye erişiminin önünün açılmasının önemine dikkat çekti.

Hilal Elver’in ardından söz alan Gorakhpur Çevresel Eylem Grubu’ndan Shiraz Wajih’in konuşmasının hemen öncesinde, “Daha güvenli bir gelecek için – Hindistan’dan iklim dirençliliğine dair gelişmeler” adlı bir kısa film gösterildi [1]. Gerek söz konusu filmde, gerekse Wajih’in konuşmasında, son yıllarda Hindistan’da yağış rejimindeki düzensizliklerle aşırı yağışların giderek istisna olmaktan çıkarak kural haline gelmesi ve yerel halkların bununla mücadele için geliştirdikleri stratejiler konu edilmekteydi. Buna göre, tek tip ekimden, yüksek dirençli tohumları da içeren çok katmanlı ekim ve karma ekim tekniklerine geçilmesi ve ekim dönemlerinin yağış rejimindeki dönüşüme göre yeniden düzenlenmesi ile son yaşanan afetlerde olumsuz etkilerin asgari düzeye indirildiği belirtiliyor.

ActionAid’i temsilen konuşan Teresa Anderson, iklim değişikliğinin tarım üzerindeki olumsuz etkilerine dair oldukça bilgilendirici bir sunum yaptı. Tarımsal faaliyetlerin çevresel değişimlerden kolaylıkla etkilenebildiğine ve bu sebeple çoğu durumda çiftçilerin emeklerinin heba olabildiğine dikkat çeken Anderson, küresel sıcaklık artışında 1,5°C’nin ötesine geçildikçe uyum olasılığının azalacağı ve ciddi kayıp-zararların söz konusu olacağı uyarısında bulundu. Anderson, iklim değişikliği kaynaklı risklere yanıt vermek için kimi stratejilerin geliştirilmiş bulunmakla birlikte bunların yaygın bir şekilde hayata geçirilebilmesi için finansmana ihtiyaç duyulduğunun altını çizdi. Anderson, iklim değişikliğine yönelik olarak getirilen kimi çözüm önerilerinin de ciddi yan etkilerinin bulunduğu dikkat çekti.

Etkinlikteki son konuşmayı yapan CARE USA’dan Tonya Rawe, hanelerdeki gıdanın % 90’ının kadınlarca üretilip hazırlandığı halde, gıda politikalarının oluşturulmasında kadınların özne olarak tanınmadığını, onlara danışılmadığını, öncelik ve ihtiyaçlarının gözlemlenmediğini, haklarına saygı gösterilmediğini söyledi. İklim değişikliğinin her 10 yılda tarımsal verimde % 2 düşüşe yol açacağı, bunun da 2080 yılına gelindiğinde fazladan 600 milyon insanın aç kalması anlamına gelebileceği uyarısında bulundu. Rawe, Paris İklim Zirvesi’nde görüşülen taslak anlaşma metninin 2. maddesinde salt gıda üretimi ve dağıtımından söz edildiği, oysa gıda

güvenliğinin bu ikisinin ötesinde bir sorunsal olmak suretiyle ayrıca ele alınması gerektiğini savundu. Ayrıca, 2013’teki Taraflar Toplantısı neticesinde oluşturulan Varşova Uluslararası (Kayıp-Zarar) Mekanizması’nın, Paris’ten çıkacak anlaşmada da kendisine mutlaka yer bulması gerektiğini söyledi.

[1] Söz konusu filmi şu adresten izlemek mümkün:

<http://cdkn.org/2015/08/film-for-a-safer-future-insights-on-climate-resilience-from-india/>

Yazının tamamı için: <http://www.iklimpostasi.org/2015/12/04/gida-guvenligine-toplumsal-cinsiyet-ve-insan-haklari-pencerelerinden-bakmak>

Pollyanna Paris’ten Bildiriyor: “Enerji altyapısı değişiyor mu?”

Mustafa Özgür Berke, WWF-Türkiye, İklim ve Enerji Programı Yönetmeni

İklim zirvesinin dördüncü günündeyiz. Zirve, Pazartesi günü devlet başkanlarının umut vadeden konuşmalarıyla başladı. Perşembe sabahı açıklanan taslak metne göre, tartışmalı konulardaki ilerleme oldukça yavaş. Ancak yenilenebilir enerji alanında açıklanan iki girişim, geleceğe yönelik bir tutam umut veriyor:

1- Uluslararası Güneş Enerjisi İttifakı: Hindistan Devlet Başkanı Narendra Modi ve Fransa Cumhurbaşkanı Francois Hollande tarafından COP21’in ilk gününde yapılan açıklama ile 120 ülke, güneş enerjisinin geliştirilmesi için tropik bölge ülkeleri ve bazı AB üyelerinin de içerisinde yer aldığı bir platform kurdu. Girişimin amacı, zengin güneş potansiyeline sahip Hindistan ve tropik bölgesindeki ülkelerde güneş enerjisi teknoloji ve finansman maliyetlerinin düşürülmesi, 2030 yılına kadar güneş enerjisinin geniş ölçekli kullanımı için gereken 1 trilyon ABD Doları tutarındaki yatırım için uygun mekanizma ve mali araçların yaratılması.

2- Afrika Yenilenebilir Enerji Girişimi: Girişimin hedefi, Afrika kıtasında 2020’de 10 GW, 2030 yılında ise 300 GW yenilenebilir enerjiye dayalı yeni kurulu gücün tesis edilmesi. 300 GW, Afrika’daki mevcut kurulu gücün iki katı. Girişime destek veren Fransa 2016-2020 arasında Afrika’da yenilenebilir enerji yatırımları için 2 milyar avro ayıracağını açıkladı. Programın, gelişmiş ülkelerin 2020 için taahhüt ettiği yıllık 100 milyar ABD Doları tutarındaki iklim finansmanı paketinden de yararlanması bekleniyor. Enerji altyapısını değişmesi, iklim değişikliğiyle mücadele hedefleri için olmazsa olmaz bir unsur. Bu değişimin zamanlaması, hedefe ulaşıp ulaşılamayacağını tayin edecek. Uluslararası Yenilenebilir Ajansı Başkanı Adnan Amin’in sözleriyle bitirelim: “Soru, yenilenebilir enerjiye dayalı bir sistemin kurulup kurulamayacağı değil. Değişim başladı. Soru, bu değişimi hangi hızla tamamlayacağımız. Çocuklarımız ve gelecek nesiller için yaşanabilir bir gezegen bırakabilmemiz, bugünkü enerji tercihlerimize bağlı.”

Bizlerle iletişim kurmak için:

E-posta: posta@iklimpostasi.org

Web: www.iklimpostasi.org

Twitter: [@iklim_postasi](https://twitter.com/iklim_postasi)